

Лозниця В.С.

студентка,

*Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

ЗОБРАЖЕННЯ ЛЮДИНИ В РУСІ ГРАФІЧНИМИ МАТЕРІАЛАМИ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Тіло людини дуже складний конструктивний об'єкт, зображення якого потребує певних вмінь і знань. Різноманіття фактур і форм одягу, волосся та тіла викликає труднощі щодо їх відтворення у живописі, академічному рисунку, графіці та вимагає ґрунтовного аналізу анатомічної конструкції тіла і правильного визначення кольорової гами для неоднорідного забарвлення шкіри.

Для студентів, які вже мають початкові знання про тіло будову людини та володіють достатнім рівнем навичок з живопису та рисунку, труднощів виникатиме менше. Завданням викладача університету є не стільки ознайомлення студентів з новими знаннями, скільки поглиблення вже отриманих, ознайомлення з новими техніками та прийомами образотворчого мистецтва та допомога у віднайденні власного художнього стилю.

Вивчаючи наукові праці Н. Хажилової [3] та її рекомендації щодо послідовності ведення занять з вивчення фігури людини в живописі, можна зробити висновок про необхідність послідовної роботи над зображенням різноманітних натурників за умов обмеження в часі при роботі з ними. Завдяки такому підходу у студентів не має можливості детально розглядати постать людини, а виникає необхідність миттєво знаходити ключові характеристики натурників. Також збагачується зоровий досвід за рахунок більшого кола людей, яких доводиться малювати. Звісно за умов довготривалих аудиторних заняттях є можливість детально вивчити натуру з усіх ракурсів та безпомилково відтворювати її з пам'яті. Але виникають труднощі при роботі з наступними завданнями, оскільки для успішного виконання студенту доводиться знову детально вивчати кожен нову натуру. При короткострокових нарисах, які рекомендує Н. Хажилова [3], студенту доводиться миттєво підлаштовуватись та аналізувати постать людини,

що в подальшому дозволяє в більш спокійній атмосфері завершити за необхідності картину, оскільки всі ключові та характерні людині риси вже зображені, другорядні допрацювати самостійно не складно.

Н. Ли [1] стверджує необхідність ґрунтовного підходу до вивчення фігури людини саме з анатомічної точки зору, знань про кістки та м'язи людини, особливості її руху. Завдяки послідовному виконанню зображення предметів, тварин та людей, як рекомендує Н. Ли [1], можна запобігти помилкам в завершеній роботі. Виконуючи побудову фігури людини поетапно, від загальних обрисів і вісей, можна з самого початку відстежити правильність встановлення основних ліній, пропорцій, постави фігури, скорочення постаті в перспективі. Однак, на мою думку, для більш ефективного вивчення теми людина у русі, після ознайомлення зі складовими елементами тіла людини, краще піти від зворотного. Тобто виконувати зображення людини на око, так, як ти це бачиш, а після цього робити аналіз постаті. Такий процес допоможе поєднати отриманні знання з тим, що ми бачимо. У такому випадку мозок студентів починає аналізувати фігуру людини відразу, як її побачить, спираючись на ключові опорні точки. Це в подальшій роботі дозволить з анатомічною точністю відтворювати будь-яку постать людини навіть в дуже складних позиціях, що позитивно відобразиться на самостійній художній творчості студента.

Метою статті є дослідження оптимальних методів зображення графічними матеріалами людини в русі.

У процесі навчання застосовують його різні дидактичні принципи, що допомагають оптимізувати навчальний процес. Ми погоджуємося із Н. Хажиловою [3] щодо необхідності врахування вікових та індивідуальних особливостей студентів (першокурсники, третьокурсники, сильні та слабкі сторони в навичках зображення), рівня вже отриманих знань і вмінь на момент вивчення певної теми.

Студенти вищих навчальних закладів вже володіють початковими здібностями роботи в графічних та живописних техніках, наявне об'ємно-просторове мислення, розуміння колірно-тональних співвідношень складних об'єктів і форм, що значною мірою полегшує вивчення складних тем, таких як зображення людини у русі. Проте певні труднощі все ж залишаються.

Молоді студенти-художники для якісного та анатомічно достовірного зображення фігури людини вивчають пластичну анатомію та пластичну анатомію в динаміці. Як зазначає Ю. Скрипник [2], для достовірного

відтворення натури необхідно не лише бачити, але й розуміти будову того, що ти зображуєш. Завдяки знанням про будову тіла людини, розуміння розташування його складових, функцій зображення стає більш переконливим та живим. Для кращого вивчення даної теми доцільно ставити перед студентами завдання зображувати різних людей у різних складних позиціях чи з цікавими рухами. Після цього робити аналіз постави мініатюрними схематичними малюнками скелету людини з врахуванням грудної клітини та тазового поясу, спростивши зображення до ліній і загальних обрисів кісток. З обов'язковим нанесенням середньої лінії та ліній перспективного скорочення грудної клітини, тазового та плечового поясу. Це складне завдання, але й цікаве.

Фігуру людини доцільно зображувати будь-якими матеріалами: аквареллю, маслом, вугіллям, олівцем ручкою тощо. На початковому етапі вивчення теми «Зображення людини у русі» краще використовувати м'які матеріали та виконувати короткострокові нариси різноманітних людей на вулиці. Така робота має значну перевагу над аудиторними довготривалими роботами, оскільки дає можливість працювати з більшим колом людей різного віку, статі та зовнішності. Подібне завдання допомагає розвинути навички просторового мислення та здатність швидко знаходити і відтворювати головне в зображуваній людині. Оскільки існує обмеженість в часі: всі об'єкти (перехожі, люди, рисунки яких виконуються) рухаються і повернути їх в попереднє положення, аби краще роздивитись чи щось підправити – є неможливим.

Завдання нарисів, на думку Н. Хажилової [3], передати загальне враження від натури, її характерні особливості, рухи та пропорції. Швидкий ескіз-нарис є чудовою підготовкою для подальшого відтворення фігури людини у техніці графіка. Також дозволяє розвинути пам'ять, увагу та окомір. Робота над нарисами оточуючих нас людей – це важливий етап вивчення людини у русі, обов'язковий щодо всіх дисциплін образотворчого циклу.

Головна мета навчання – це вивчення та розуміння будови зображуваного об'єкта, а вибір зображувальних засобів вже залежить від конкретного завдання, обраних матеріалів і дисципліни, яка вивчається. Робота над короткостроковими нарисами носить творчий характер, так як у процесі роботи над ним проявляється самостійність студента у виборі: матеріалів для роботи, методом роботи, оригінальність у вирішенні поставленої задачі. При виконанні зображення людини у русі чи то в аудиторії чи поза її межами, відразу проявляються прогалини у

знаннях з пластичної анатомії студентів. Для якісного зображення недостатньо знати загальні обриси та форми. Корисним є вивчення та запам'ятовування відносних розмірів кісток, що розташовані поруч, їх пропорцій відносно одна одній та відносно всього скелету. Без цих знань неможливо відтворити фігуру людини у русі на папері. Під час руху більш активно починає працювати перспектива, і розуміння розмірів загальних та окремих частин тіла допоможе не лише достовірно відтворити рухи людини, але й пропорційно якісно відтворити їх, враховуючи скорочення в перспективі.

У ході виконання вище описаного завдання, у студентів формуються такі компетентності:

- навички працювати м'якими матеріалами;
- знання з пластичної анатомії людини в динаміці;
- навички відтворювати складні об'єкти у русі графічними засобами виразності.

Для закріплення вивчення даної теми студентам пропонується виконання зображення одягненої людини у русі в графічних техніках. Користуючись отриманими знаннями та напрацьованим матеріалом у ході виконання нарисів, студент з легкістю може відтворити постать людини у русі з подальшим зображенням одягу з достовірним відтворенням його складок та об'єму постаті. Враховуючи все вищесказане, описані методичні підходи є доцільними у навчанні зображення фігури людини у русі у вищих художніх навчальних закладах.

Список використаних джерел:

1. Ли Н. Рисунок. Основы учебного академического рисунка. Москва : Эксмо, 2015.
2. Скрипник Ю. Як намалювати людину, поради італійського викладача : веб-сайт. URL: <https://blog.mann-ivanov-ferber.ru/2017/05/15/kak-narisovat-cheloveka-sovety-ot-italyanskogo-prepodavatelya/> (дата звернення: 10.11.2020).
3. Хажилова Н. Методика работы над изображением фигуры человека : веб-сайт. URL: <https://infourok.ru/statya-metodika-raboti-nad-izobrazheniem-figuri-cheloveka-2750577.html> (дата звернення: 10.11.2020).